

Bevezető

A globális és magyar közelmúlt és jelen kritikai szemmel című konferencia 2013. szeptember 28–29-én került megrendezésre Erdőtarcján, Szalai Erzsébet szervezésében, a Lukács György Alapítvány támogatásával. A konferencián társadalomkutatók és a mai magyar társadalmi folyamatok alakítói, aktivisták is részt vettek. A téma szándékolatlan tág megjelölése nem csak a különféle kutatási területek szakembereinek eszmecseréjét tette lehetővé, de az előadók számára Magyarország jelenével és jövőjével kapcsolatban a megszokottnál spekulatívabb, intuitívabb forgatókönyvek, kifizetési lehetőségek megfogalmazására is alkalmat adott.

A következőkben a konferencián elhangzott előadások közül három írásos változatát tesszük közzé.

Vállaltan szubjektív és provokatív esszéjében Farkas Attila Márton kultúrantropológus a baloldali gondolkodás aktuális válságára keres történeti magyarázatot, és megpróbálja azokat a vissza-visszatérő „hibákat” körvonalazni, amelyek a baloldali társadalomkritikát újra és újra lelökik a sikeresség útjáról. Jelezve, hogy az olvasónak itt egyfajta esszéisztikus stílusban megfogalmazott „kollektív önreflexióval” van dolga, amelyben a szerző saját baloldali nézőpontját, szubjektív élményeit, vitára alkalmas meglátásait is mozgósítja, a *Replika* szerkesztősége az írást a másik két tanulmánnyal egy blokkban, ugyanakkor azon belül egy új, „Belső monológ” nevű rovatban teszi közzé.

Az újabb hazai munkáskutatások úttörőjének számító Bartha Eszter a szolgáltató szektorban dolgozó és a fizikai munkások körében végzett interjúk vizsgálatára támaszkodva annak magyarázatát keresi, hogy a munkások miért ábrándultak ki meglehetősen hamar a 89 után kiépült új, demokratikus rendszerből, valamint hogy az olykor igen éles szemű meglátásaik miért nem tudnak többé-kevésbé koherens baloldali kapitalizmuskritikává összefonódni. A saját politikai vezetéséből is kiábrándult magyar társadalom kritikai hangjait ehelyett inkább a radikális jobboldal látszik hathatósan felerősíteni.

Mészáros György a kritikai pedagógia kevés számú hazai művelőinek egyikeként írásában az oktatási rendszer naiv szemléletével való szakítást szorgalmazza, és felhívja a figyelmet arra, hogy az iskolában nem egyszerűen azokat a képességeket vagy tőkéket sajátítjuk el, amelyek későbbi életünkben boldogulásunkat lehetővé teszik, de a kapitalista gazdasági és társadalmi rendszerbe ágyazva az iskola e rendszer újratermelődését is szolgálja. Rámutatva szakmaiatlanságukra és a társadalmi igazságosságot figyelmen kívül hagyó intézkedéseikre, a szerző az elmúlt huszonöt év liberális és konzervatív oktatási politikáját egyaránt bírálja.

Fáber Ágoston